

N:o 10.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 Febr. 1874, kl. 7 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Uti särskilda i detta ämne inom Andra Kammaren väckta motioner (N:is 14 och 22) hafva Herrar *A. W. Wigardt* och *P. Näsman* hvar för sig föreslagit: »att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, att dessa åligganden blifva för medlemmar af tingslagen efter billiga grunder gemensamma.»

Enligt erhållna remisser åligger det Lag-Utskottet att häröfver sig yttra.

De i omförmälda ämne gällande stadganden återfinnas i 26 kap. 4 § Byggnings-balken, hvilket lagrum är så lydande:

»Tingsbyggning skall hvar härad bygga, efter gårddatalet, å vanlig tingstad, eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar det för allmogen lägligast, sedan Rätten deröfver hörd är. Der skall vara en stufva så stor, som tarvas, och två kamrar; och vare häradet skyldigt den byggning uppehålla. Vid hvar tingställe skall ock ett fängelse vara, der missgerningsmän må i förvar hållas. För denna byggnad vare ingen fri, utan sätes- och ladugårdar, afhyste rå- och rörshemman, så ock preste- och klockarebol.» Varande, enligt Kongl. förordningen den 17 September 1783, jemväl lotshemman befriade från skyldighet att i tingshusbyggnad deltaga.

Vid flera föregående riksdagar och sednast vid 1872 års riksdag tillstyrkte Lag-Utskottet framställningar, åsyftande att lätta ifrågavarande besvär genom en jämnare och mera tidsenlig fördelning af detsamma emellan tingslagens medlemmar; men någon underdånig skrivelse, sådan Utskottet föreslagit, föranleddes icke häraf. Med anledning af hvad som förekom vid frågans behandling under 1872 års riksmöte, sökte man visserligen vid senaste riksdag dess lösning på det sätt att besväret skulle af staten öfvertagas. Men då icke heller hvad i detta afseende blef föreslaget och af Utskottet tillstyrkt ledde till något resultat, är det åter i förstnämnda syftning, som motioner nu blifvit väckta.

På sätt Utskottet vid behandling af detta ämne tillförenerinrat, härleder sig ifrågavarande lagstadgande från en tid, då man icke visste af någon annan till deltagande i allmänna onera på landet förpligtad befolkning än jordbrukaren, och då man ej kände någon annan grund för dennes beskattning än det hemmantal han innehade. Emellertid hafva förhållandena numera väsendtligen förändrats. I alla landsändar har, jemte den egentliga jordbrukaren, uppstått en befolkning af bruksidkare, fabrikanter, handlande och handverkare m. fl., hvilka lika väl som jordbrukaren hafva intresse af rättskipningens behöriga handhafvande. De böra derför ock i sin mån, efter lämpliga grunder, bidra till uppehållande af de för detta ändamål nödiga inrättningar, synnerligast som, med den nyare tidens framåtskridande och folkmängdens tillväxt, fordringarne i afseende på beskaffenheten af ifrågavarande byggnader betydligt stegrats.

På samma gång man under senare tider allt mera erkänt, att hemmantalet icke är någon lämplig grund i fråga om deltagande i kommunala besvär, har man ock medgifvit rättvisan och billigheten deraf, att skyldigheten till deltagande i dylika besvär utsträcker till kommunens alla medlemmar. De skäl, som föranleddt 1734 års lagstiftare att frikalla sätes- och ladugårdar, samt afhysta rå- och rörshemman från allt deltagande i tingshusbyggnad, hafva numera, sedan rättigheten att besitta sådana hemman icke är frälsemän allena förbehållen, samt senare tids lagstiftning äfven medfört förändring i stadgandena om frälsemäns forum privilegium, i det närmaste bortfallit; och någon giltig anledning, hvarför innehafvare af preste- och klockarebol skulle i förevarande hänseende åtnjuta en förmån, som icke tillkommer andra boställshafvare, lär svårligen kunna uppvisas.

I öfverensstämmelse med ofvan uttalade åsigter anser Utskottet, att ifrågställda byggnadsskyldighet bör blifva ett gemensamt besvär, som drabbar icke blott egare af alla slags fastigheter, utan äfven en hvar vid kommunalstämma röstberättigad; och då, äfven om vid bestämmande af den grund, hvarefter berörda besvär bör fördelas, fyrktalet tages i hufvudsakligt betraktande, likväl vissa modifikationerna torde böra ega rum för de klasser, som genom förändringen i allt fall finge en ökad tunga, och hvilkas intresse i kommunen måste anses mindre varaktigt än fastighets-egarens; samt för uppgörande af detaljerade bestämmelser i detta hänseende erfordras

en noggrannare utredning af frågan, än som hos Riksdagen lär kunna åstadkommas, får Utskottet, med föranledande af de väckta motionerna, vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelset, att dessa åligganden blifva för medlemmarne af tingslagen efter billiga grunder gemensamma.

Stockholm den 23 Februari 1874.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr Grefve *Mörner*, Herr *Holmberg*, Herr *Caspersson*, Herr Friherre *Wrede*, Herr *von Sydow*, Herr *Hasselrot* och Herr *Nordenfjeld*.